

Раков С. А.

доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, rakov_s@ukr.net

АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ОЕСР: СВІТОВИЙ І УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТИ

Анотація. Проаналізовано систему аналітичних досліджень у галузі освіти, які здійснюються під егідою Організації економічного розвитку і співробітництва (ОЕСР) і базуються на даних низки довготривалих міжнародних порівняльних програм дослідження компетентності громадян різних країн: PISA (рівень компетентності 15-річних громадян), TALIS (дослідження ефективності викладання і навчання), PIAAC (рівень компетентності дорослих громадян), CERI (інновації в освіті). Наведено структуру відкритої онлайн бібліотеки результатів аналітичних досліджень у галузі освіти OECD-iLibrary і огляд окремих її тематичних розділів, перелік робочих матеріалів за результатами досліджень, опублікованих у 2017–2018 рр., а також анотації публікацій ОЕСР щодо стану системи освіти України. Зроблено висновок про доцільність опанування досвіду ОЕСР щодо аналітичних досліджень якості освіти за доказовими даними для розбудови вітчизняної державної інформаційної системи освіти (ДІСО) як інформаційної бази децентралізованої державно-громадської моделі управління освітою, а також надано пропозиції щодо перекладу деяких матеріалів ОЕСР українською мовою для ознайомлення з ними широких кіл дослідників, освітян і зацікавлених представників громадянського суспільства.

Ключові слова: державна інформаційна система освіти, портал відкритих даних освіти, управління освітою за доказовими даними, стандартизоване тестування, PISA, аналітичне дослідження в освіті, освітня програма ОЕСР, відкрита онлайн бібліотека OECD-iLibrary.

Табл. 1. Літ. 6.

JEL classification: I20, I21.

Аналітичні дослідження в галузі освіти як інформаційне забезпечення управління освітою за доказовими даними

Одна з актуальних проблем в Україні – підвищення ефективності державного управління за принципами відкритості й підзвітності діяльності всіх державних установ, підприємств і закладів, що є визначаль-

ним щодо переходу до державно-громадянських моделей управління в усіх галузях з широким залученням громадськості не лише для контролю, а й пошуку ефективних управлінських рішень на базі електронного врядування. Це стосується, зокрема, й освітньої галузі.

Як зробити статистичні дані в галузі освіти значущими, достовірними

© Раков С. А., 2018

ми, оперативними, доступними і для управлінців, і для широких громадських кіл – на це питання повинен відповісти масштабний проект, який реалізують спільно Міністерство освіти і науки України та Світовий Банк з метою створення державної інформаційної системи управління освіти (ДІСО), що охоплюватиме рівні дошкільної, початкової, базової середньої, профільної середньої освіти, позашкільної, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти. Створений у 2016 р. Інститут освітньої аналітики (ІОА) покликаний координувати діяльність установ освіти та інституцій для створення й забезпечення функціонування ДІСО. Стан робіт щодо створення ДІСО на початок 2018 р. описано в [1].

Створення єдиної інтегрованої державної інформаційної бази даних системи освіти на базі Реєстру суб'єктів освітньої діяльності усіх рівнів і потужного інформаційного моніторингу освітніх процесів за єдиною державною інтегрованою системою показників діяльності, що надають можливість відслідковувати кількісні й якісні показники діяльності учасників освітнього процесу в часі та забезпечувати їх агрегування на всіх рівнях як в абсолютних, так і відносних індикаторах, є інформаційною базою ДІСО. Це завдання надзвичайно складне й потребує часу, значних інтелектуальних зусиль і матеріальних витрат. Проте створенням тільки цієї системи не можна обмежуватись – це лише необхідна умова ефективного управління на базі доказових даних, оскільки потрібно навчитись ефективно використовувати ці первинні дані у сфері управління системою освіти.

З огляду на зазначене потребує створення потужна система освітньої аналітики, що на базі доказових первинних даних надаватиме громадянському суспільству і управлінцям аналітичні дані різних рівнів, які повинні бути базовими для прийняття ефективних управлінських рішень. Низку системних підходів до побудови аналітичних показників якості освіти на всіх рівнях управління – від управління навчальними закладами до управління системою освіти країни (абсолютних, відносних, динамічних, комплексних) – запропонували розробники геоінформаційної аналітичної системи (ГІАС) «Якість шкіл за результатами зовнішнього незалежного опитування» [2]. Пропоновані підходи можливо поширити не лише на показники якості діяльності шкіл на базі зовнішнього незалежного опитування (ЗНО), а й на будь-які показники діяльності закладів освіти, оскільки в їх основу покладено прості та зрозумілі ідеї – як виглядає навчальний заклад на тлі закладів освіти навчального округу, району, міста, регіону, країни, споріднених закладів освіти і які тренди мають ці показники в часі.

Ґрунтовніші аналітичні дослідження якості освіти потребуються для дослідження умов і результатів освітньої діяльності закладів освіти з метою виявлення чинників впливу на якісні показники діяльності – саме це створює підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень у галузі освіти і є основним призначенням ДІСО як інструменту забезпечення якості освіти. Аналітичні дослідження в галузі освіти на базі доказових даних – новий напрям як наукових досліджень, так і освітньої

практики в Україні. Слід зауважити, що результати аналітичних досліджень не повинні бути інструментом прямої дії в управлінні освітою, а дороговказом для пошуку ефективних рішень, оскільки освіта надто складна для математичного моделювання, має дуже багато чинників, більшість з яких стохастичні за природою. У питанні опанування сучасних підходів і методології здійснення аналітичних досліджень на базі доказових даних потужним джерелом повинен стати досвід міжнародних досліджень якості освіти.

Участь України у програмі PISA як джерела сучасних методів і практик аналітичних досліджень у галузі освіти

З метою формування в Україні системи аналітичних досліджень у галузі освіти надзвичайно важливо опанувати світовий досвід у цій галузі шляхом участі в міжнародних аналітичних дослідженнях, зокрема міжнародній програмі PISA, мета якої полягає в оцінюванні поточного стану здобуття 15-річними громадянами країн – учасниць програми компетентностей XXI ст. у мовній, математичній і природничій галузях та тенденцій їх зміни, що триває з часу першого дослідження у 2000 р. Відтоді дослідження тривають за трирічним циклом, що включає підготовку дослідження, адміністрування тестів і опитувань, опрацювання їх результатів, аналітичне дослідження результатів (загалом здійснено шість повних циклів досліджень: 2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 рр.). Наразі триває сьомий цикл досліджень з операційною частиною у 2018 р., а також паралельно здійс-

нюється підготовка до циклів досліджень PISA 2021 і PISA 2024. Україна після ґрунтовної підготовки вперше бере участь у дослідженні PISA 2018, з деталями реалізації якого можна ознайомитись за матеріалами, опублікованими на спеціалізованому сайті «PISA в Україні» [3]. Після опрацювання результатів дослідження PISA 2018 15 країн ОЕСР, які започаткували програму PISA у 2000 р., матимуть сім точок оцінювання показників PISA. Україна у 2018 р. отримає першу точку відліку вітчизняного стану освіти. Програма PISA є одним з найавторитетніших у світі тривалих міжнародних досліджень якості освіти – у дослідженні PISA 2018 беруть участь понад 80 країн і економік (економічних регіонів країн), кількість яких постійно збільшується. Так, у 2018 р. до програми приєдналися Парагвай і Узбекистан. До створення засад досліджень PISA (які постійно оновлюються і вдосконалюються), їх методологічного та методичного забезпечення, підготовки інструментарію досліджень (тестів і опитувальників), технологій підготовки, адміністрування, опрацювання результатів досліджень і здійснення аналітичних досліджень результатів на тендерних засадах залучаються найавторитетніші установи світу. У результаті в межах програми PISA накопичено найсучасніший передовий досвід здійснення аналітичних досліджень якості освіти. У цьому зв'язку участь України в дослідженні PISA слід вважати можливістю опанування сучасних технологій у галузі освітніх вимірювань, зокрема аналітичних досліджень у галузі освіти.

Кожний цикл досліджень PISA завершується публікацією докладного

звіту, де наводяться як статистичні дані за результатами опрацювання відповідей учасників досліджень (кожний учасник виконує блок завдань, який охоплює всі три предметні галузі: грамотність читацька, математична та природнича) і анкет (учасника і навчального закладу), так і результати аналітичних досліджень у розрізі країн, а також впливу різних чинників на результати тестувань. Загальні звіти за результатами дослідження PISA 2015 опубліковані у вільному доступі у п'ятих томах [4]:

Том I. Успішність і рівність в освіті.

Том II. Політика і практика успішних шкіл.

Том III. Благополуччя учнів.

Том IV. Фінансова грамотність учнів.

Том V. Співпраця в розв'язуванні задач.

Дослідження вирізняються різноплановістю й відповідають сучасним стандартам валідності та справедливості досліджень у галузі освіти, тому можуть бути взірцем для аналітичних досліджень в Україні. На жаль, часто програму PISA вважають не аналітичним інструментом, який дає змогу оцінити стан освіти власної країни на тлі інших, проаналізувати чинники впливу на ефективність освіти, врахувати результати для формування освітньої політики, а як певне змагання між країнами за рейтинг і обмежують аналіз виключно рейтинговими таблицями за результатами проходження тестів без урахування контекстних умов країн і статистичних похибок оцінювань. У результаті аналіз величезного обсягу даних (наприклад, обсяг першого тому звіту за результатами дослідження PISA 2015 – 494 сторін-

ки формату А4) зводиться до аналізу трьох таблиць: результати країн з читацької, математичної та природничої грамотності. Як приклад ознайомимось з таблицею середніх балів учасників дослідження PISA 2015 з математики [5]. У цій таблиці наведено порівняльні результати з математики країн – учасниць дослідження PISA 2015. У третьому стовпці таблиці для кожної країни перелічені країни з результатом, що статистично неістотно відрізняється від результату цієї країни – певною мірою це запобіжник інтерпретації результатів країн як лінійного рейтингу за середнім балом учасників тестувань. Так, лідером рейтингу є Сінгапур і його результати (564 бали) статистично значно відрізняються від результатів його наступника – Гонконгу (548 балів), результати Естонії (520 балів) – кращі серед незайських країн, але статистично неістотно відрізняються від результатів Кореї (524 бали), Швейцарії (521 бал) і Канади (516 балів), результати Великої Британії (492 бали) статистично не відрізняються від середнього балу країн ОЕСР, Австрії (497 балів), Нової Зеландії та В'єтнаму (по 495 балів), Росії, Швеції та Австралії (по 494 бали), Франції (493 бали), Чехії та Португалії (по 492 бали), Італії (490 балів) та Ісландії (488).

Система аналітичних досліджень ОЕСР у галузі освіти

Програма PISA є ключовою для всіх аналітичних програм ОЕСР у галузі освіти, але це не єдина тривала освітня програма ОЕСР: її доповнюють інші програми, що утворюють систему, сфокусовану на дослідженні рівня компетентностей членів суспільства і

чинників впливу на них. Зазначені дослідження здійснюються під егідою Директорату з освіти і компетентностей ОЕСР [6]. Переклад компетентностей українською мовою підготовлений працівниками відділу статистики і аналітики вищої освіти ІОА і опублікований у журналі ТІМО [7].

Тривалі аналітичні дослідження якості освіти ОЕСР здійснюються за даними, що накопичуються в результаті виконання чотирьох програм:

- PISA (Program for International Student Assessment) – дослідження компетентностей 15-річних громадян;

- TALIS (Teaching and Learning International Study) – дослідження якості процесів викладання і навчання у школах;

- PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) – дослідження компетентностей дорослих;

- CERl (Centre for Educational Research and Innovation) – дослідження Центру освітніх досліджень та інновацій у широкому спектрі проблем неформальної освіти, що охоплює навчання впродовж життя – від народження до похилого віку, а також взаємопов'язані питання майбутнього шкільної та вищої освіти. Особливий інтерес досліджень CERl – трансформаційна роль технологій в освіті, дослідження тенденцій, пов'язаних з відкритими ресурсами освіти.

З матеріалами щодо зазначених програм ОЕСР можна ознайомитись у розділі *Освіта* сайту ОЕСР.

У межах тривалих циклічних досліджень освіти за основними чотирма програмами здійснюються додаткові дослідження, в яких країни можуть брати участь з використанням додат-

кового інструментарію – опитувальників, контекстні дані з яких використовують для дослідження цих додаткових тем у комплексі з контекстними даними інших опитувальників і результатів тестувань. Наприклад, додаткові теми досліджень у межах дослідження PISA 2021 такі:

1. Оцінювання фінансової грамотності.

2. Опитування «Благополуччя учнів».

3. Опитування вчителів.

4. Опитування батьків.

5. Опитування «ІКТ-обізнаність».

6. Опитування «Глобальна компетентність».

Зазначені додаткові дослідження становлять інтерес для України з різних причин: опитування вчителів природничо-математичного циклу (STEM) – щодо оцінки того, якою мірою запровадження компетентнісного підходу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) поширено у світі та які методологічні, освітні та технологічні особливості застосування ІКТ існують у світі, позаяк в Україні є вагомі теоретичні та практичні доробки в цій галузі, які потребують розвитку й підтримки; розвиток глобальних компетентностей як важливого інструменту створення ефективного освітнього середовища класу, школи, регіону, країни, світу, у тому числі України та її громадян для успішності в сучасному глобалізованому суспільстві.

OECD-iLibrary – відкрита онлайн бібліотека ОЕСР у галузі освіти

Організація економічного розвитку і співробітництва здійснює різні аналітичні дослідження стану

і тенденцій у світі, результати яких публікуються у відкритій онлайн бібліотеці OECD-iLibrary [8] за такими розділами:

- Сільське господарство та продовольство;
- Розвиток;
- Економіка;
- Освіта;
- Зайнятість;
- Енергія;
- Навколишнє середовище;
- Фінанси та інвестиції;
- Управління;
- Промисловість та послуги;
- Атомна енергія;
- Наука і технології;
- Соціальні проблеми / Міграція / Здоров'я;
- Оподаткування;
- Торгівля;
- Транспорт;
- Міський, сільський та регіональний розвиток.

У розділі *Освіта* публікації впорядковані за темами (розділами).

Книги:

- усі книги за темою;
- періодичні видання:
 - освіта сьогодні;
 - тренди в освіті;
- книжкові серії:
 - політика щодо освіти та навчання;
 - освітні дослідження та інновації;
 - правильне здобуття вмінь;
 - вища освіта;
 - вища освіта в регіональному та міському розвитку;
 - міжнародний огляд викладацької професії;
 - ОЕСР огляди оцінювань і оцінок в освіті;
 - ОЕСР огляди освіти мігрантів;
 - ОЕСР огляди ресурсів шкіл;

- ОЕСР огляди професійної освіти та навчання;
- ОЕСР дослідження здатностей;
- PISA;
- якість у навчанні та догляді в ранньому дитячому віці;
- огляди національних політик у галузі освіти;
- міцний старт (навчання і догляд у ранньому дитячому віці);
- сильні виконавці та успішні реформатори в освіті;

– TALIS.

Статті:

- робочі матеріали / освітня політика:
 - компетентності дорослих у фокусі;
 - освітні індикатори у фокусі;
 - робочі матеріали ОЕСР;
 - PISA у фокусі;
 - навчання у фокусі.

Статистика:

- бази даних;
- показники;
- статистичні періодичні видання.

Загальний огляд змісту електронної бібліотеки OECD-iLibrary виходить за межі цієї публікації, тому розглянемо окремі її розділи.

Робочі матеріали ОЕСР

Важливим результатом діяльності Директорату з освіти і компетентностей ОЕСР є створення відкритої онлайн бібліотеки ОЕСР, яка, зокрема, включає відкриті робочі матеріали та бази даних досліджень ОЕСР у галузі освіти, у тому числі матеріали за Міжнародними лонгїтюдними (тривалими) програмами досліджень PISA, TALIS, PIAAC, CERL. Окрім зазначених досліджень, які здійснюються у межах окремих міжнародних програм, під егідою Директорату виконують різні додаткові поглиблені

ні дослідження особливих питань у галузі освіти, зокрема щодо зв'язків між результатами цих лонгітюдних програм (крос-програмні дослідження); звіти за цими дослідженнями публікують як окремі видання – *Робочі матеріали досліджень ОЕСР з освіти*.

Починаючи з 2003 р. видано 174 випуски *Робочих матеріалів досліджень ОЕСР з освіти*, перелік яких за

2018 р. (станом на травень 2018 р.) наведено в таблиці.

Тематика *Робочих матеріалів ОЕСР з освіти* важлива для вітчизняних фахівців у галузі аналітичних досліджень якості освіти на базі стандартизованих тестувань для ознайомлення зі спектром міжнародних аналітичних досліджень у галузі освіти за доказовими даними, які

Таблиця

Перелік робочих матеріалів Директорату з освіти і компетентностей ОЕСР за результатами аналітичних досліджень, опублікованих у 2018 р. (станом на травень 2018 р.)

№	Дата випуску	Назва	Автори
165	11.01.2018	Association between literacy and self-rated poor health in 33 high-and upper-middle-income countries Зв'язок між грамотністю та самооцінкою слабкості здоров'я у 33 країнах з високим і середнім рівнями доходу населення	Sujay Kakarmath, Vanessa Denis, Marta Encinas-Martin, Francesca Borgonovi, S. V. Subramanian
166	24.01.2018	Skills for the 21st century Компетентності X	John P. Martin
167	29.01.2018	Academic resilience (WHAT SCHOOLS AND COUNTRIES DO TO HELP DISADVANTAGED STUDENTS SUCCEED IN PISA) Академічна стійкість (допомога шкіл і країн учням з несприятливими умовами навчання бути успішними в PISA)	Tommaso Agasisti, Francesco Avvisati, Francesca Borgonovi, Sergio Longobardi
168	07.02.2018	Science teachers' satisfaction (This paper examines how teacher, student and school characteristics are related to science teachers' satisfaction in 19 pisa-participating countries and economies) Задоволення вчителів природничих дисциплін (досліджується, наскільки характеристики вчителя, учнів і школи пов'язані із задоволенням вчителів природничих дисциплін за результатами 19 країн – учасниць PISA)	Tarek Mostafa, Judit Pál
169	09.02.2018	Emotional well-being of children and adolescents Емоційне благополуччя дітей та підлітків	Anne Choi
170	15.02.2018	Physical health and well-being in children and youth Фізичне здоров'я та благополуччя дітей і молоді	Ruth Aston
171	28.02.2018	Lessons learned from the PISA4U pilot. The online programme for school improvement. Уроки пілотування PISA4U. Онлайн програма для вдосконалення шкіл	Kari Dreyer, Alexandra Cosma, Iveta Hlinková, Jan Henggeormation
172	29.02.2018	Understanding innovative pedagogies Розуміння інноваційних педагогік. Ключові теми для аналізу нових підходів у галузі викладання і навчання	Amelia Peterson, Hanna Dumont, Marc Lafuente, Nancy Law

Закінчення табл.

№	Дата випуску	Назва	Автори
173	27.04.2018	Social and emotional skills for student success and well-being (CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR THE OECD STUDY ON SOCIAL AND EMOTIONAL SKILLS) Соціальні та емоційні вміння для успішності й благополуччя учнів. Концептуальний фреймворк для дослідження ОЕСР соціальних і емоційних умінь	Oleksandr S. Chernyshenko, Miloš Kankaraš, Fritz Drasgow
174	28.05.2018	What difference do standards make to educating teachers? Як стандарти впливають на підготовлених вчителів?	Nóra Révai

Джерело: OECD iLibrary. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-education-working-papers_19939019 (Переклад українською мовою автора статті).

здійснюють під егідою ОЕСР – однієї з провідних організацій світу в галузі аналітичних досліджень освіти.

Аналітичні дослідження ОЕСР з освіти становлять також інтерес для широкого кола освітян і громадськості, тому що важливим комплементарним завданням розбудови аналітичних досліджень у галузі освіти є формування культури їх ефективного використання різними категоріями стейкхолдерів (зацікавлених осіб) громадянського суспільства і освітянської спільноти.

Видається доцільною підготовка перекладу українською мовою анотованого переліку *Робочих матеріалів ОЕСР з освіти*.

Для найактуальніших для України *Робочих матеріалів ОЕСР з освіти* доцільно підготувати аналітичні записки з описом основних результатів досліджень, а окремі вибрані звіти заслуговують на переклад українською мовою повністю.

ОЕСР матеріали PISA у фокусі

Усі публікації цієї серії перекладені фахівцями Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО) українською мовою і опубліковані на

сайті PISA в Україні, а також у журналі TIMO у 2017–2018 рр.

ОЕСР книги

У цьому розділі за запитом *Освіта & Україна* наведено дві публікації:

- Вплив Болонського процесу на викладачів в Україні (2011 р.).
- Огляд ОЕСР доброчесності в освіті: Україна 2017 (2017 р.).

Ці книги доцільно перекласти українською мовою і зробити доступними для широкого кола освітян і громадянського суспільства шляхом публікації на сайтах Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики» та ін.

Наведемо анотації публікацій, присвячених системі освіти України в перекладі автора статті.

Огляд ОЕСР доброчесності в освіті: Україна 2017 [9]

Освіта в Україні вирізняється порушеннями доброчесності з навчання та догляду в ранньому віці до аспірантури. За останнє десятиліття політики та громадські організації досягли успіху у вирішенні цих проблем. Проте багато потрібно ще зробити. Дослідження ОЕСР «Оцінка

доброчесності в освіті: Україна 2017» має на меті підтримати ці зусилля. У публікації наводяться системні порушення доброчесності в Україні, до яких належать пільговий доступ до школи та дошкільної освіти через преференції та хабарі; незаконне привласнення батьківських внесків до шкіл; неправильне визначення досягнень навчання у школах; оплата за додаткове навчання класним учителям; шахрайство з підручниками, а у закладах вищої освіти – корумпований вступ, академічна нечесність та невинуватене визнання академічної роботи. У звіті визначено як недоліки в політиці стають стимулами спонукання до неправомірних дій та надають можливість педагогам і учням/студентам діяти за цими стимулами. У звіті містяться також рекомендації щодо подолання цих слабких сторін та зміцнення довіри громадськості до системи освіти на заходах меритократії. Аудиторія цього звіту – політики, лідери громадської думки та освітяни в Україні.

Вплив Болонського процесу на викладачів в Україні [10]

Освітяни в Україні перебувають під синергетичним інституційним та професійним тиском, спричиненим національною економічною кризою, прогнозованим скороченням прийняття до закладів вищої освіти та різкими змінами інституційних процедур, пов'язаними з впровадженням Болонського процесу. У статті досліджується, якою мірою ці тиски змінюють характер повсякденної діяльності викладачів, їх кар'єру та роль у виші. Як впливає з висновків, викладачі потрапляють у фокус конфліктуючих вимог, що виховують

адаптивні стратегії їх подолання, наслідки чого загрожують гальмуванню національних зусиль з модернізації системи вищої освіти України.

Монографія «Світовий клас. Як створити шкільну освіту 21 століття»

Ініціатором і незмінним керівником міжнародної програми PISA дослідження рівня компетентності 15-річних громадян країн – учасниць є професор Андреас Шлейхер. У його монографії «Світовий клас. Як створити шкільну освіту 21 століття» («World Class. How to create 21 century school system»), що вийшла друком цього року, відображено аналітичний підсумок 20 років PISA та її вплив на розвиток систем освіти різних країн. У монографії віддзеркалено досвід автора у співпраці з міністерствами майже всіх 70 країн – учасниць PISA у процесах розроблення та впровадження освітніх реформ, які якщо не базуються, то принаймні враховують результати досліджень PISA.

Міркування автора стосуються ролі освітніх систем країн на їх успішність у сучасному глобалізованому світі. Основний висновок дослідження автора полягає в необхідності виходу із систем освіти, що склались в індустріальну епоху і базуються на жорстких адміністративних системах управління «згори вниз» й не відповідають швидкозмінним потребам суспільств, змінам якостей особистості, які визначають її успішність у сучасному інноваційному світі та здатність брати активну участь у суспільному житті й сприяти розвитку країни.

Ефективні освітні системи мають широко використовувати ін-

формаційні технології в усіх сферах освітньої діяльності, особливе місце серед яких посідає децентралізація управління освітою на всіх рівнях з використанням доказових даних за результатами стандартизованих тестувань, а також результатів аналітичних досліджень за цими даними.

Монографія перебуває у вільному доступі для читання онлайн у відкритій бібліотеці OECD-iLibrary [8], проте заслуговує на переклад українською мовою і видання масовим накладом, оскільки потрібна широким колам освітян і громадянського суспільства України для ознайомлення з поглядом «з пташиного польоту» на стан світової системи шкільної освіти на базі доказових даних одного з найавторитетніших і найдосвідченіших фахівців.

Наведені у статті дані є спробою окреслити тематику аналітичних досліджень у галузі освіти, які здійснює ОЕСР під егідою Директорату з освіти і компетентностей. Ці дослідження доцільно продовжити з тим, щоб в Україні повною мірою використати накопичений в ОЕСР досвід для розбудови системи аналітичних досліджень, зокрема в межах провідної Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», а також розбудови ДІСО як інформаційного забезпечення переходу від адміністративно-командної моделі управління освітою до децентралізованої державно-громадської моделі управління освітою за доказовими даними.

Висновки.

1. Створення ДІСО – необхідна умова розбудови системи управління освітою на базі доказових даних

і переходу до державно-громадської моделі управління освітою, що передбачає розв'язання трьох взаємозалежних завдань:

- створення єдиної інтегрованої бази доказових первинних даних про стан і результати освіти згідно з державними реєстрами закладів освіти;

- створення Відкритого порталу даних освіти «Стан освіти» для відкритого доступу до даних:

- про умови та результати освіти в кожному закладі освіти країни згідно зі стандартними інформаційними паспортами закладів освіти за абсолютними, відносними, динамічними та комплексними показниками;

- агрегованих про умови і стан освіти на рівнях навчального округу, регіону, країни;

- про результати аналітичних досліджень якості освіти;

- первинних знеособлених про умови і стан освіти з метою здійснення незалежних аналітичних досліджень у галузі освіти (наприклад, якість освіти, чинники впливу на якість);

- створення каналів комунікацій, спроможних ефективно інформувати громадськість і фахівців про стан освіти та результати аналітичних досліджень у галузі освіти.

2. Важливий чинник розбудови ДІСО і системи управління системою освіти на всіх рівнях на базі доказових даних – опанування світового досвіду аналітичних досліджень у галузі освіти і ефективного використання їх результатів для підвищення ефективності освітньої політики.

3. Досвід ОЕСР здійснення аналітичних досліджень у межах триваліх міжнародних програм дослідження стану і трендів у галузі освіти, таких як PISA, TALIS, PIAAC, CERL,

акумулює кращий світовий досвід проектування, адміністрування й аналізу результатів стандартизованих тестувань як джерела даних для дослідження рівня компетентностей 15-річних, дорослих, вчителів, випускників бакалаврату та чинників їх здобуття.

4. З метою опанування в Україні світового досвіду аналітичних досліджень у галузі освіти і застосування їх результатів для ефективного управління освітою доцільно здійснити такі кроки:

- розширити участь України в освітніх проектах ОЕСР: не обмежуватись проектом PISA, брати участь у дослідженнях TALIS, PIAAC, CERL, CLA+ тощо;

- керівництву ДНУ «ІОА» звернутись до Міністерства освіти і науки України та донорів з пропозицією оперативно підготувати й видати масовим накладом переклади українською мовою таких видань:

- монографію А. Шлейхера «Світовий клас. Як створити школу 21 сторіччя»;

- анотований каталог звітів ОЕСР за результатами аналітичних досліджень у галузі освіти на базі доказових даних;

- звіт ОЕСР «Огляд ОЕСР доброчесності в освіті: Україна 2017»;

- посилання на відкриту онлайн бібліотеку ОЕСР з матеріалами досліджень у галузі освіти розмістити на сайті ДНУ «ІОА».

Список використаних джерел

1. Лондар С. Завдання модернізації Державної інформаційної системи освіти (ДІСО) // «Освітня аналітика України»: наук.-практ. журн. / ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2018. № 1(2). С. 11–22.
2. Раков С. А., Гудзинський В. Є., Костарев Д. Б. Геоінформаційна аналітична система «Якість середньої освіти за результатами ЗНО» (ГІАС «ЯСО – ЗНО») // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2016. № 9-11. С. 92–102.
3. PISA в Україні. URL: <http://pisa.testportal.gov.ua/>.
4. PISA 2015 Results. URL: <http://www.oecd.org/pisa/>.
5. PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education. Table 1.5.1. URL: <https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i>.
6. OECD Work On Education and Skills. URL: <http://www.oecd.org/education/Directorate-for-education-and-skills-brochure.pdf>.
7. Діяльність ОЕСР. Освіта й компетентності // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2018. № 2-3. С. 12–23.
8. OECD iLibrary. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org>.
9. OECD Reviews of Integrity in Education: Ukraine 2017. OECD iLibrary, 27.03.2017. p. 188. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-integrity-in-education-ukraine_9789264270664-en#page4.
10. Shaw Marta A., Chapteman David W., Rumyantseva Natalya L. The Impact of the Bologna Process on academic staff in Ukraine // Institutional Management in Higher Ed. 02.12.2011. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/education/the-impact-of-the-bologna-process-on-academic-staff-in-ukraine_hemp-23-5kg0vswcsfvf.

Sergiy Rakov

OECD ANALYTICAL RESEARCH IN EDUCATION: WORLD AND UKRAINIAN CONTEXTS

Abstract. *The system of analytical studies in the field of education, carried out under the auspices of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and based on data from a number of long-term international comparative programs that examine the competencies of citizens of different countries: PISA (competence level of 15-year-olds), TALIS (conditions of teaching and learning), PIAAC (competence level of adult citizens), CERI (innovation in education) was analyzed. The article presents the structure of an open online library of analytical research results in the field of education OECD-iLibrary and reviews of some of its thematic sections with a list of working materials on the results of research published in 2017–2018, as well as abstracts of OECD publications on the state of the education system in Ukraine. The conclusion is drawn on the feasibility of mastering the OECD experience in conducting analytical studies of the quality of education on the basis of evidence-based data for the development of the national EMIS (Education Management Information System) as an information basis of the decentralized public-government model in education management. It was proposed to translate some materials of the OECD into Ukrainian to familiarize them with a wide range of researchers, educators and active representatives of civil society in Ukraine.*

Keywords: *EMIS, Open Data Portal in education, evidence based data education management, standardized testing, PISA, analytical studies in education, OECD Education Programs, OECD-iLibrary..*